

صد سرگرمی

هوانگ مینگ هوا

سنت ۲۰۰۰ ساله هنر آکروبات در چین

حفظ تعادل ستونی از کاسه و بشقاب روی سر مدتهای مدیدی است که جزئی از برنامه نمایش آکروبات بازهای چینی است. تصویری روی بشقابی که در معبد هان در ناحیه نان یانگ ایالت هونان کشف شده، آکروبات بازی را نشان می‌دهد که روی یک دست خود معلق زده و روی سر خود انبوهی کاسه و بشقاب را نگهداشته است. در دهه ۱۹۵۰ آکروبات باز مشهوری به نام ژساجوها حرکت تازه‌ای خلق کرد. او در حالی که روی یک دست خود ایستاده بود، ستونی از کاسه و بشقاب را در هوا نگهداشت و روی یک پای خود نیز چند کاسه و بشقاب دیگر حفظ کرد و به این ترتیب آکروبات را با نرمشهای بدن سازی درهم آمیخت. این اقدام ابتکاری الهام بخش انواع دیگری از حرکات حفظ تعادل «ستونهای کاسه و بشقاب» شد (تصویر شماره ۲).

حفظ تعادل بشقابهای گردان روی جوبهای بامبو، هنر با وقار دیگری است که سابقه آن به سلسله تانگ باز می‌گردد و حتی امروزه نیز اجرا می‌شود (تصویر شماره ۳). راه رفتن روی طناب و رقصیدن روی آن نیز سابقه‌ای طولانی دارد. نقاشی دیواری عظیمی در معبد هان واقع در ینان از ایالت شاندونگ، سه دختر را در حال پرش، رقص و حفظ تعادل روی ریسمان نازکی نشان می‌دهد که با چهار چاقوی تیز، روی طناب عملیات فوق را انجام می‌دهند. امروزه علاوه بر راهپیمایی روی ریسمان، راهپیمایی روی سیم سفت کشیده شده، شل و خمیده هم اجرا می‌شود. کسانی که روی سیمهای سفت کشیده شده راه می‌روند متخصص انجام پشتک و وارو، آنها که روی ریسمان شل اجرای برنامه می‌کنند متخصص ژانگول بازی، دلقک بازی و شمشیربازی‌اند و کسانی که روی سیمهای شل راه می‌روند در راهپیمایی روی سیمهای ۱۰ متری تخصص دارند که با زاویه ۴۰ درجه انحنای پیدا کرده است.

قرقره بازی با نخ که محبوبیت سابقه‌داری در میان کودکان چینی دارد، به نحو موفقیت‌باری به یک حرکت سیرکی بدل شده است. این بازی که تنوع فراوانی یافته است، اساساً شامل نخ کردن قرقره (تجسم «شیطان») در هوا و گرفتن آن با ریسمان است. «قرقره بازی دونفری» و «تاب دادن قرقره حول بدن» که توسط دو آکروبات باز چینی به نامهای وانگ گویی یینگ و وانگ شویی یینگ اجرا می‌شود، ابعاد تازه‌ای به این بازی سنتی افزوده است.

رقص شیر نمونه‌ای زیبا از شکل هنری‌یی است که در روزگاران باستان به «سرگرمی با صورتک» معروف بود

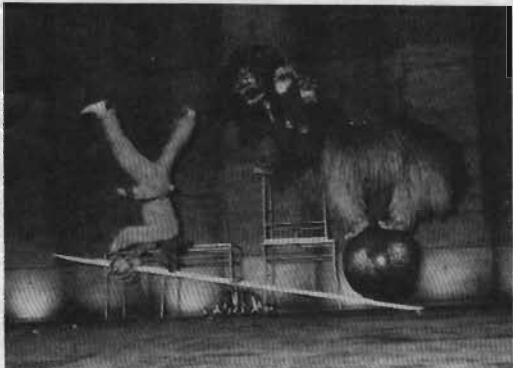
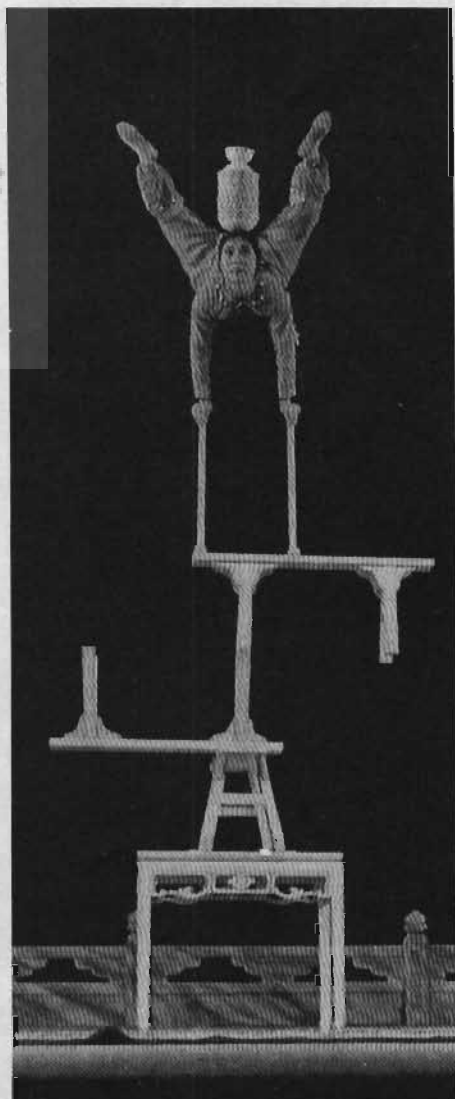
هنر آکروبات در چین سابقه‌ای تقریباً ۲۰۰۰ ساله دارد و یادگار سلسله هان است. این هنر که سابقاً به آن «صد سرگرمی» می‌گفتند با موسیقی و رقص ترکیب شده بود و سرگرمی اصلی طبقات مرفه جامعه به شمار می‌رفت. ژانگ هنگ دانشمند و ادیب چینی (۱۳۹ - ۷۸) در اثری تحت عنوان «نثر پایتخت غربی» به نحو نشاط‌آوری هنر آکروبات عصر خود را، از رقص روی طناب و پشتک و وارو زدن گرفته تا ژانگول بازی، بالا رفتن از دیرکها و حفظ تعادل روی توپ تشریح می‌کند. یک نقاشی روی سنگ (تصویر شماره ۱) که تاریخ آن به سلسله هان باز می‌گردد و در معبد خانوادگی وو واقع در ایالت شاندونگ کشف شده، نمایشی را نشان می‌دهد که آمیزه‌ای از حرکات آکروباتی و رقصهای بومی است.

در دوران سلسله تانگ (۹۰۷ - ۶۱۸) یک «کارگاه آموزشی» ویژه در دربار برای آموزش آکروبات بازاها، نوازندگان و رقصندگان و سازسازاندهی نمایشهایی که در آنها تا دوازده نوع حرکت آکروباتی انجام می‌شد وجود داشت. بای جویی شاعر عصر تانگ برخی از این حرکات را تشریح کرده و آنها را «رقص باد و شمشیر»، «پرش از هفت توپ»، «راه رفتن روی طناب» و «نمایش روی دیرکهای بلند» نام نهاده است.

در دوران سلسله سونگ (۱۲۷۹ - ۹۶۰) آکروبات به تدریج محبوبیت خود را در دربار شاهان از دست داد، اما به عنوان سرگرمی محبوب مردم زمینهای بسیاری یافت. هنگ یوان لاتو نویسنده این دوران، در کتاب «خاطرات پایتخت شرقی» بیش از یکصد حرکت آکروباتی را ثبت کرده است.

در دوران سلسله‌های یوان (۱۳۶۸ - ۱۲۰۶) و مینگ (۱۶۴۴ - ۱۳۶۸) بسیاری از حرکات نمایشی آکروبات و فنون ویژه آن به عرصه نمایش و اپرا وارد شد. نمایش موسوم به «نمایش نیلوفر آبی» شامل راهپیمایی روی طناب، رقص روی طناب، ایستادن روی دست، وارو زدن روی نردبان، حفظ تعادل ظروف، تردستی با طناب و پرش از درون حلقه آتش یا حلقه‌های پر از چاقو و شمشیر بود. اولین گروه ملی آکروباتی چین، درست بعد از انقلاب و تأسیس جمهوری خلق چین به سال ۱۹۴۹ تشکیل شد. گروههای محلی با الهام از آن در سراسر کشور با به عرصه حیات نهادند.

وسایل خانگی از قبیل بسیاله برنج‌خوری، جزو وسایلی‌اند که آکروبات‌بازهای چینی با آن نمایش می‌دهند.

و در آن افراد ادای حیوانات را در می‌آوردند یا در جلد آنها فرو می‌رفتند.

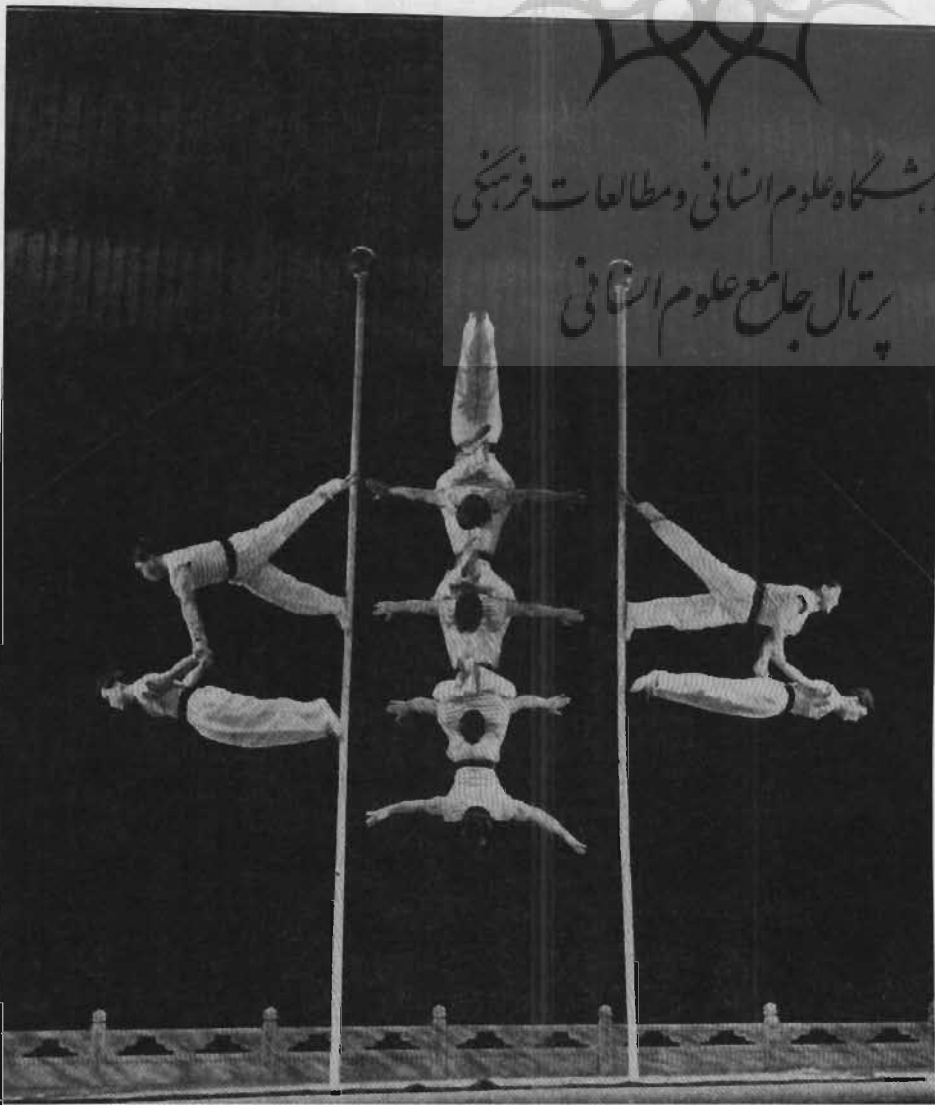
بای جویی در توصیفی از رقص شیر به نحوی که در عهد سلسله تانگ اجرا می‌شده نوشته است که رقصندگان صور تکهای جویی نقشدار به سر می‌کردند و جای چشمهای خود را بولکهای طلایی و جای دندانها را بولکهای نقره‌ای رنگ می‌گذاشتند. در نمایشهای متفاوت امروزی از رقص شیر، یک تا چهار شیر روی توبی حفظ تعادل می‌کنند و گاه آن کار را با حرکت الا کلنگی می‌آمیزند (تصویر شماره ۴).

چون دو چرخه وسیله بسیار مستداولی در چین است، مهارت دو چرخه‌سواران آن به آسانی قابل درک است و این نمایش در چین مقبولیت عام دارد. گرچه آکروبات‌بازی روی دو چرخه از اوایل قرن اخیر آغاز شده اما فنون آن به سرعت رو به گسترش نهاد و دو چرخه‌سواری چند نفری روی یک دو چرخه به سرعت محبوبیت یافت (به تصویر پشت جلد نگاه کنید). در کنار آن انجام عملیات روی یک چرخ نیز باب شد و محبوبیت زیادی پیدا کرد. چین یکوین آکروبات‌باز و دو چرخه‌سوار ماهر نمایش «دلک سوار بر دو چرخه» را به اجرا در می‌آورد که همیشه مسایه خنده و شادی تماشاگران می‌شود.

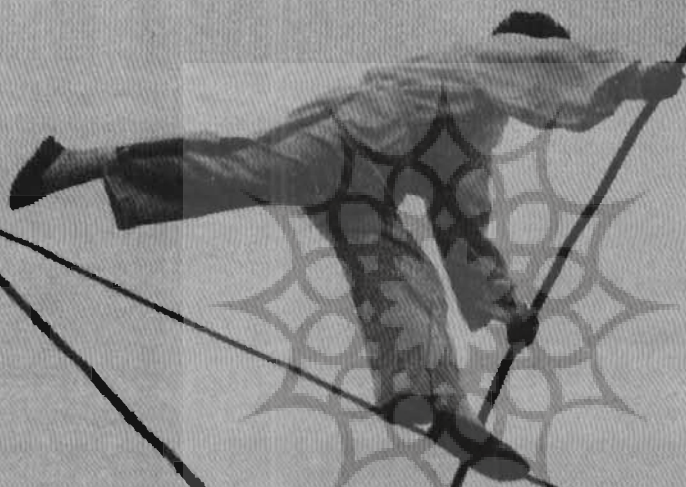
حفظ تعادل با یا نیز رشته بسیار مشکل و حساسی است که از زمان قدیم همچنان به اجرا در می‌آید و به مهارت بسیار زیادی نیاز دارد. وو زیمو نویسنده عصر سونگ در باره هنرمندانی می‌نویسد که بطریها، بشقابها، ظروف مختلف و ساعت را با پای خود در حال تعادل نگه می‌داشتند. بنگ شیوانگ از نویسندگان عصر چه پنگ (۱۹۱۱-۱۶۱۶) درباره آکروبات‌بازی می‌نویسد که یک کودک هشت ساله، یک میز، یک چکش چسویی و یک نردبان نه پله‌ای را با هم در تعادل نگه می‌داشت. یکی از صدها نقاشی‌یی که توسط یک هنرمند بکنی برای نمایش لباسهای عصر چه پنگ ترسیم شده، آکروبات‌بازی را نشان می‌دهد که نردبانی را با دو پا نگهداشته و کودکی نیز بر فراز آن حرکت تعادلی انجام داده است (تصویر شماره ۵).

گرچه امروزه نیز همین هنرمندان افسراد، نردبانها، چهار پایه‌ها و صندلیها را با پاهای خود در حال تعادل نگه می‌دارند، اما حرکات جدیدی نیز با لوازم تازه به آنها افزوده شده است: «حفظ تعادل و سایل سنگین» حرکتی است که در آن میز یا اسباب سنگین وزن در حال تعادل حفظ می‌شوند و «حفظ تعادل و سایل سبک» که با بطری و بشقابهای جویی اجرا می‌گردد.

آکروبات‌بازهای جینی فنون ارزشمندی را از هنرهای دیگر اخذ کرده و آنها را در نمایشهای خود به کار برده‌اند. برخی از آنها حرکات رقص است که از نقاشی‌ها و حجاری‌های دیواری بودایی در معابد تن هوانگ در ایالت کانسو اقتباس شده است. آنها از حرکات ورزشی و از بارفیکس الهام گرفته و نمایشهای جالبی ارائه می‌کنند (تصویر شماره ۶)؛ بعضی حرکات نیز روی چوب موازنه و بارالل انجام می‌گیرد؛ در عین حال تخته پرش که از دهه ۱۹۳۰ در چین مورد استقبال قرار گرفت، موجب ظهور یک رشته حرکات پیچیده شد که اجرای آنها نیازمند مهارت بسیار زیادی است و مثلاً در یکی از این حرکات، پرش آکروبات‌بازی از روی تخته پرش او را بسا یک پُشتک و وارو بر فراز هرمی که از ایستادن شش نفر روی هم درست شده است می‌رساند.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
 رتال جامع علوم انسانی

پرویشکاد علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی